

Zdravá krajina a udržitelné zemědělské hospodaření

Martin Smetana
Farma Blatnička

Tradiční zemědělství

- krajinu formovali vlastníci
- Javorník nad Veličkou, Bílé Karpaty
- Foto Ferdinand Bučina, 1941-1942

Proměny krajiny

1950

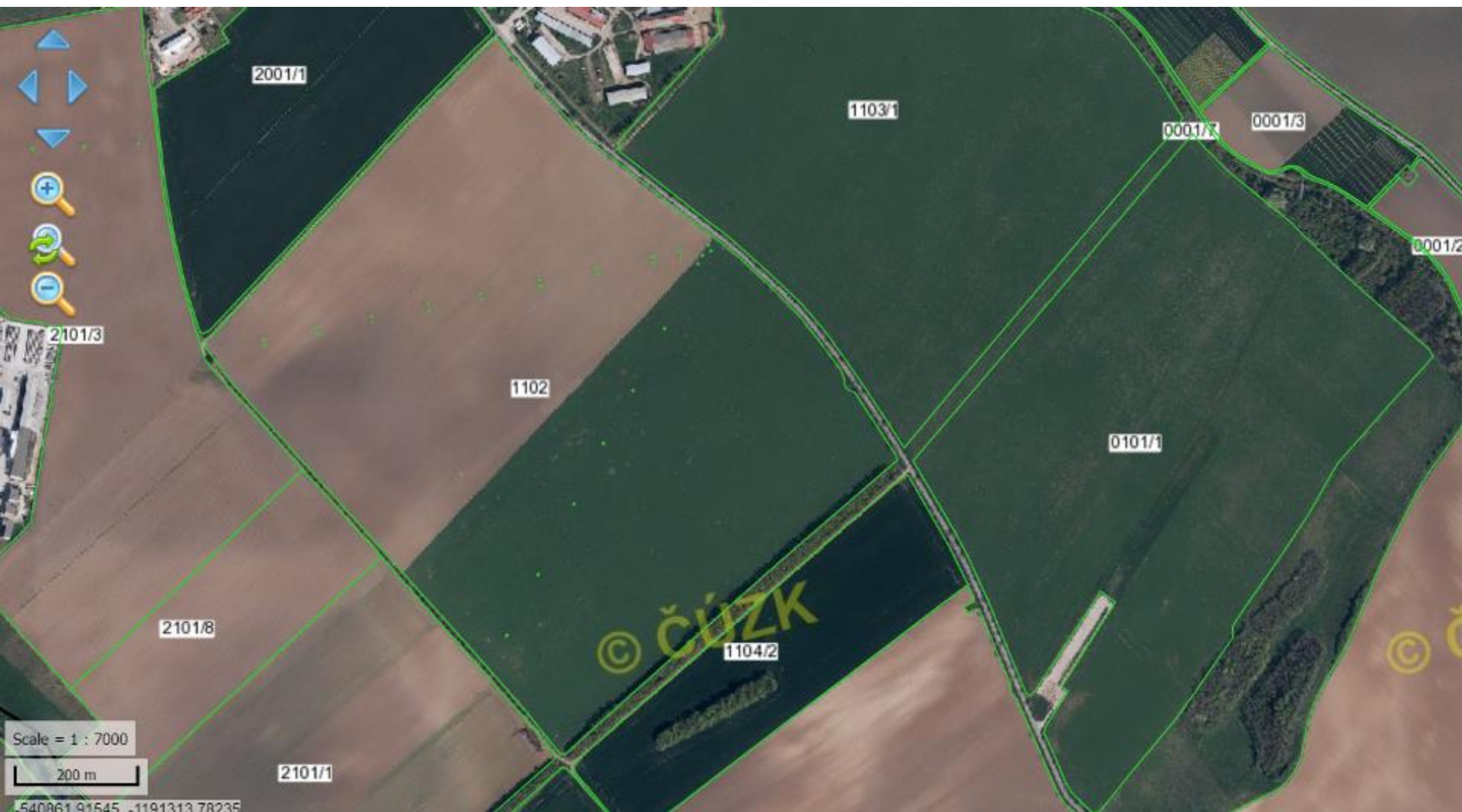

hodně zemědělců (vlastníků) = mnoho malých políček (pestrá krajina)

méně zemědělců – několik velkých bloků (louky), unifikace krajiny = úbytek biodiverzity
intenzifikace v nížinách, opouštění pozemků ve vyšších polohách

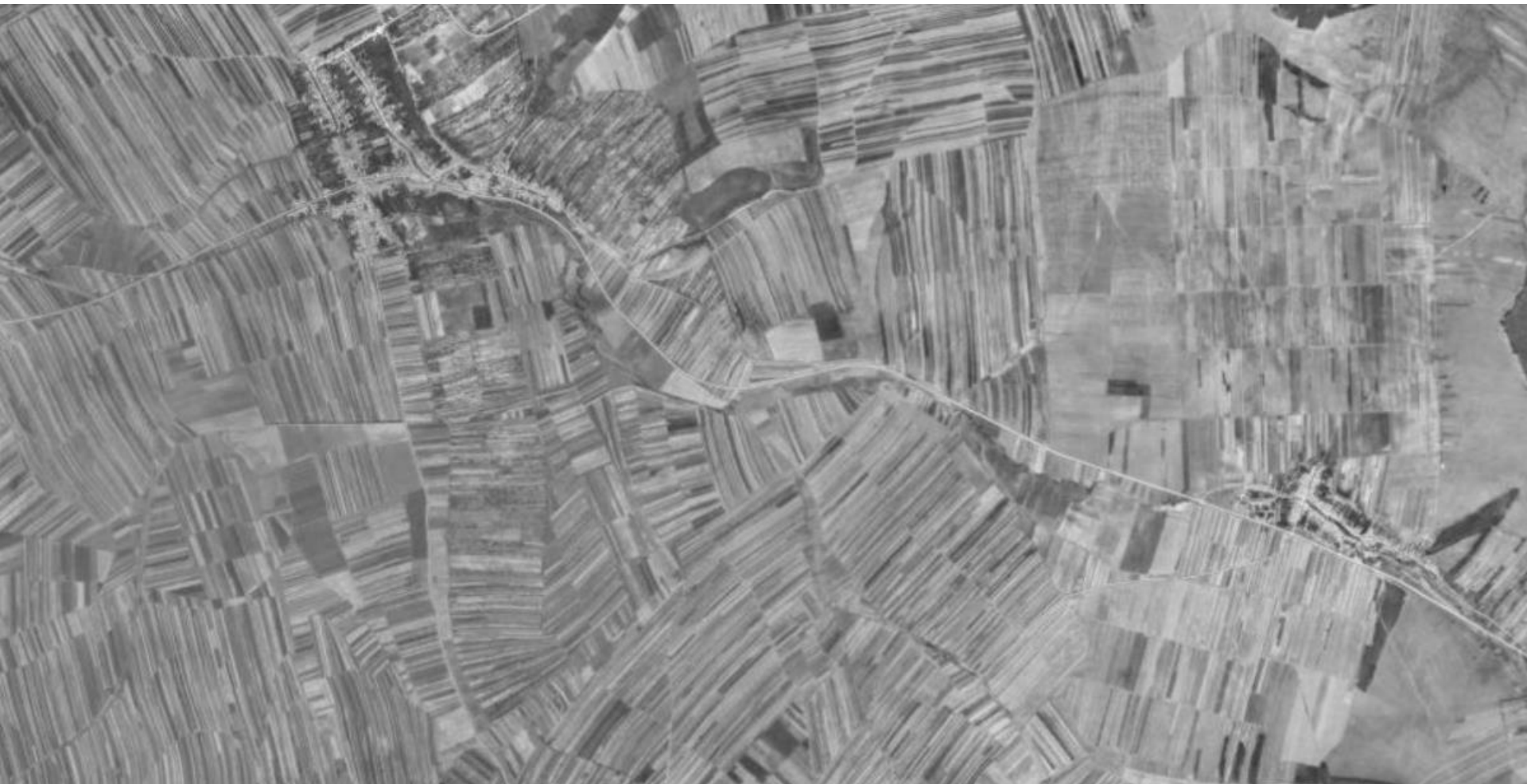

- využití krajiny – pouze 3 zemědělci
- nejúrodnější půdy v nížinách

Proměny krajiny

1953

- unifikace krajiny

4000 m² nová mez uprostřed pole (2013)

0,05 % rozlohy katastru

90 % roku

10 koroptví

žije zde celá populace koroptve polní

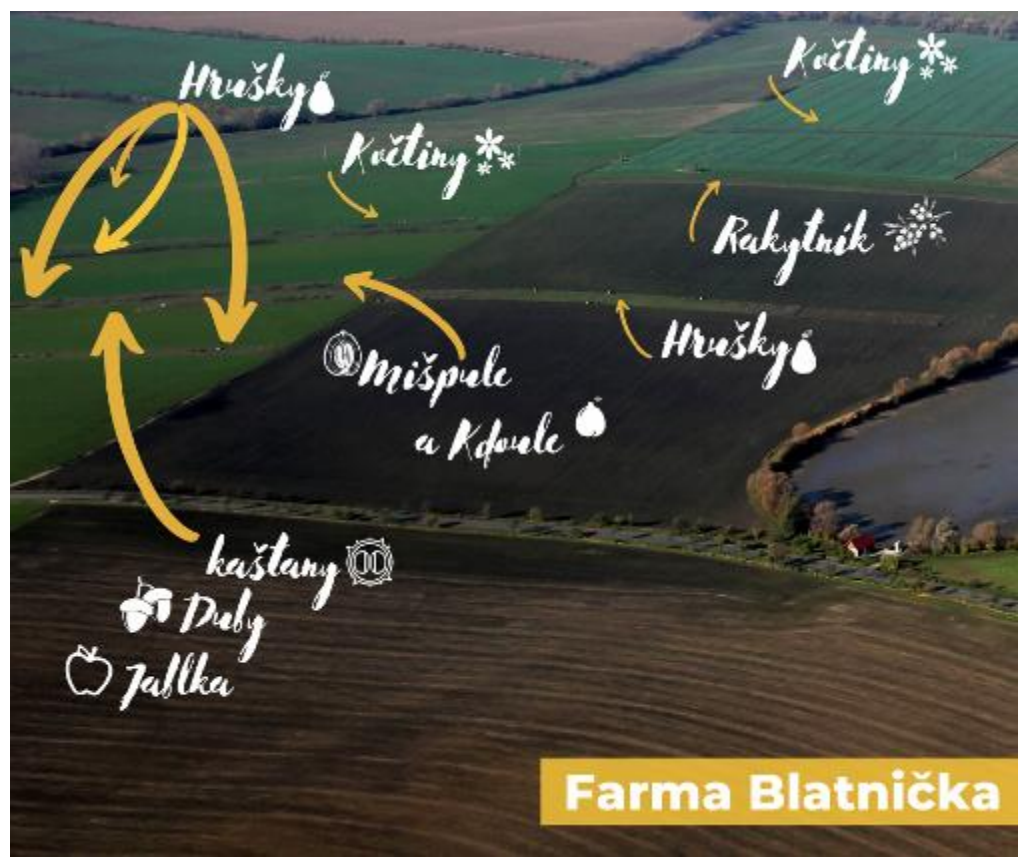
Obnova krajiny na Zálúčí u Blatničky

fragmentace 65 ha orné půdy

- travnaté pásy
- stromořadí
- krajinotvorné sady
- ekologické produkční sady (rakytník)
- remízky
- úhory
- čejkoviště

www.farmablatnicka.eu/zaluci

Foto stav 11/2017

Obnova krajiny na Zálúčí u Blatničky

*Krajina jako místo pro život,
ne jako výrobní prostředek.*

- odstranění eroze
- retence vody v krajině
- zvýšení biodiverzity

Adaptterra Awards 2019

1. cena v kategorii Volná krajina

„Projekt je nejen ukázkou zodpovědného a uvědomělého přístupu k hospodaření na zemědělské půdě, ale je zajímavý také zapojením veřejnosti, osvětou a propagací pozitivního vztahu k zemědělské krajině. Projekt je příkladem, jak lze přeměnit zemědělskou monokulturu v pestrou a odolnou krajinu.“

Mgr. Zuzana Rajchlová
odborný porotce soutěže Adaptterra Awards 2019

Co se stalo pak

- příklady dobré praxe táhnou
- replikace – transfer zkušeností
při realizaci projektů občanů, zemědělců i obcí
- zvýšení zájmu drobných vlastníků
půdy o to, jak na jejich pozemcích
hospodaří pachtýři

Tonda Hanák

10 hod · 🌐

I naše obec Blatnice pod Svatým Antonínkem již spolupracuje s panem Smetanou a to na projektu výsadby hruškové aleje v trati Nadhájčí a dále na výsadbě stromořadí v trati Miliova louka. Realizace by měla proběhnout na podzim tohoto roku.

PRESSREADER.COM

Vnést do krajiny život – i malá změna se počítá | MF DNES

Ochranář Radomír Studený vzal do ruky rýč a začal budovat mokřad. S...

Lánská alej - 760 m obecní jabloňovo-třešňová alej (2017)

Realizace: Obec Blatnička

17 odrůd jabloní, 13 odrůd třešní

Co se stalo pak?

- příklady dobré praxe táhnou
- replikace – transfer zkušeností při realizaci projektů občanů, zemědělců i obcí

Komplexní projekt obce Blatnička 2021-2023

- realizace projektu v Zálúčí na celém území katastru Blatničky
- zásadní proměna celého katastru obce Blatničky
- obnova polních cest zalučněním = de facto obec stanoví maximální výměru 1 půdního bloku na cca 20-30 ha
- končí i „80“ (osmdesátka) – 80 ha pole, ikona kolektivizace
- zalučnění 10 ha orné půdy – travnaté protierozní pásy (fungují i jako zasakovací pásy pro vodu, ochrana před erozí a povodněmi, refugium pro zvířata)
- remízky a stromořadí kolem polních cest

V jednotě je síla ☺

realizace Obec Blatnička do roku 2019

realizace soukromého vlastníka 2019

realizace Farma Blatnička 2013-2020

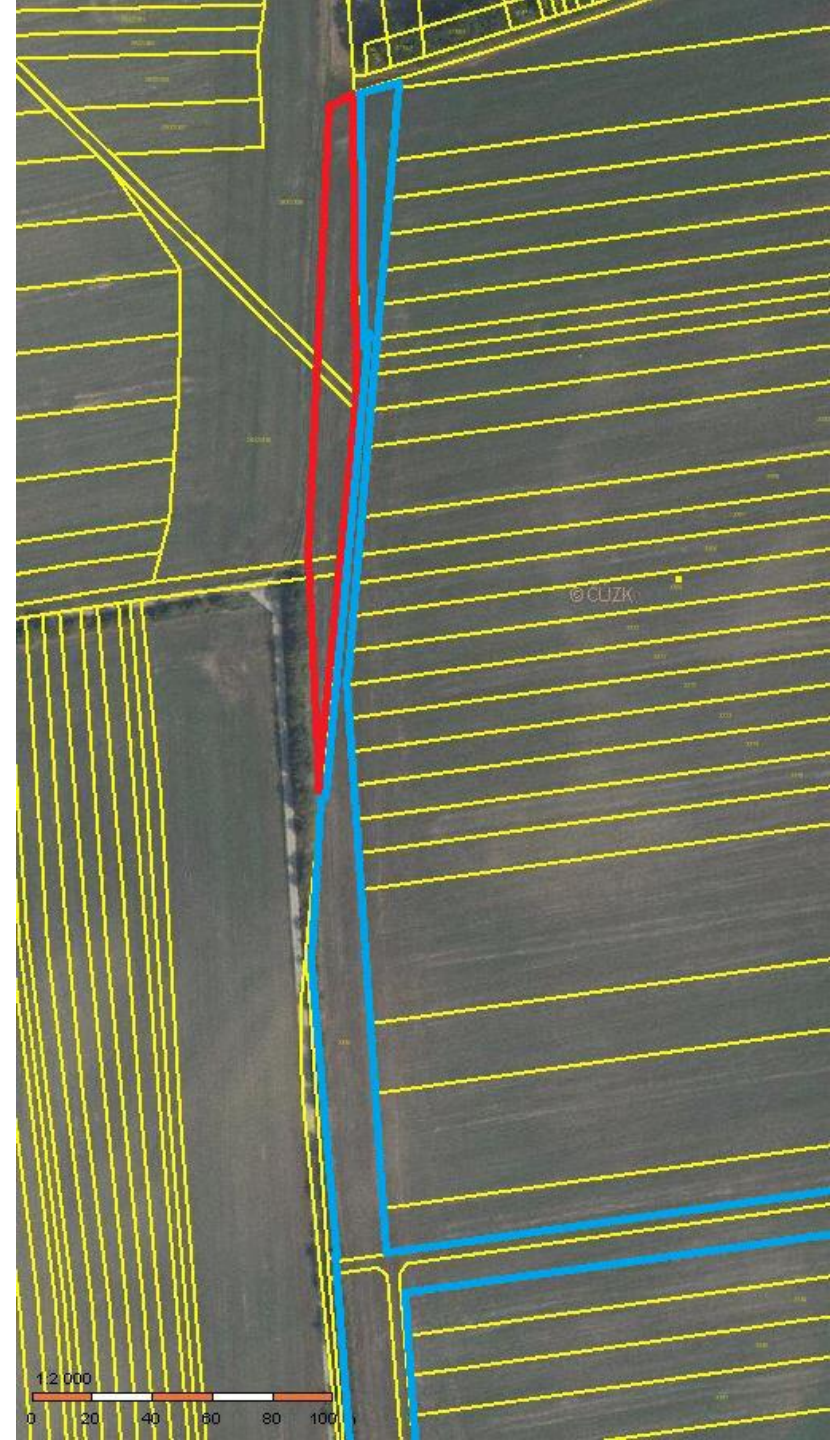
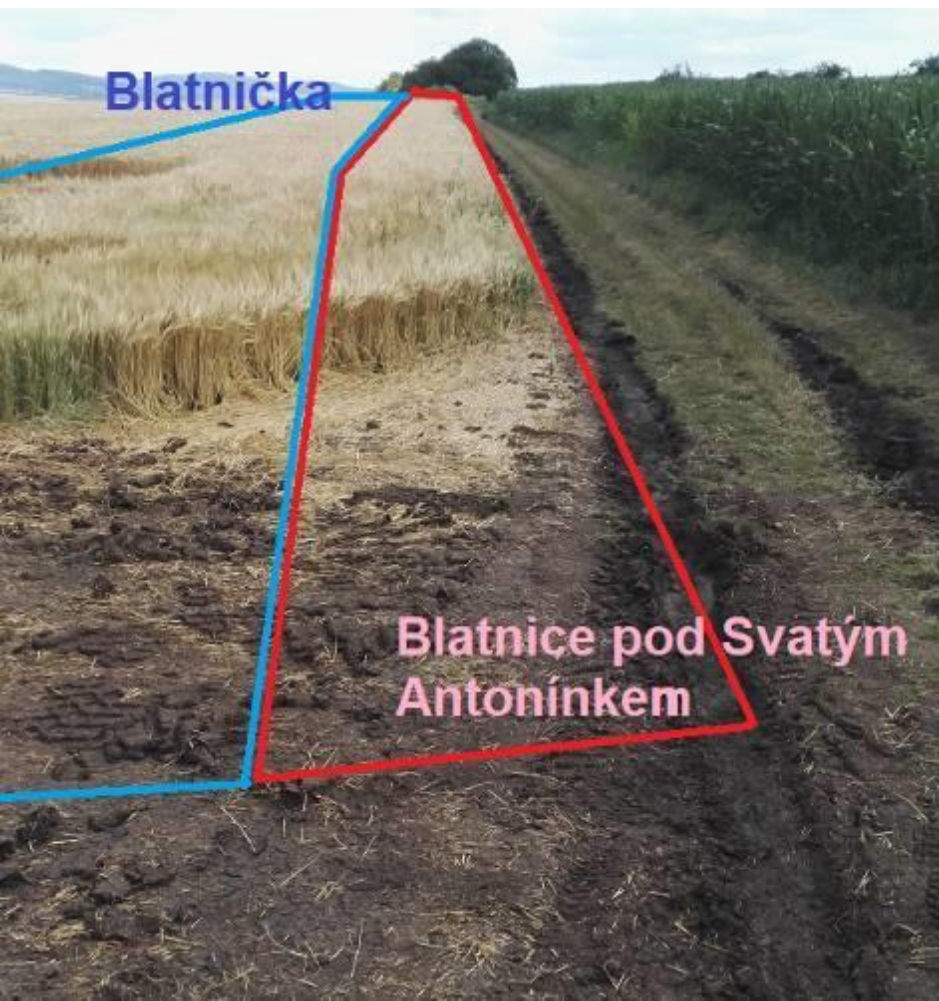
plánována realizace Farma Blatnička 2021

plánována realizace Obec Blatnička 2021

možné rozšíření Obec Blatnička 2022-2023, příp. po roce 2029

Hraniční mez, která spojuje

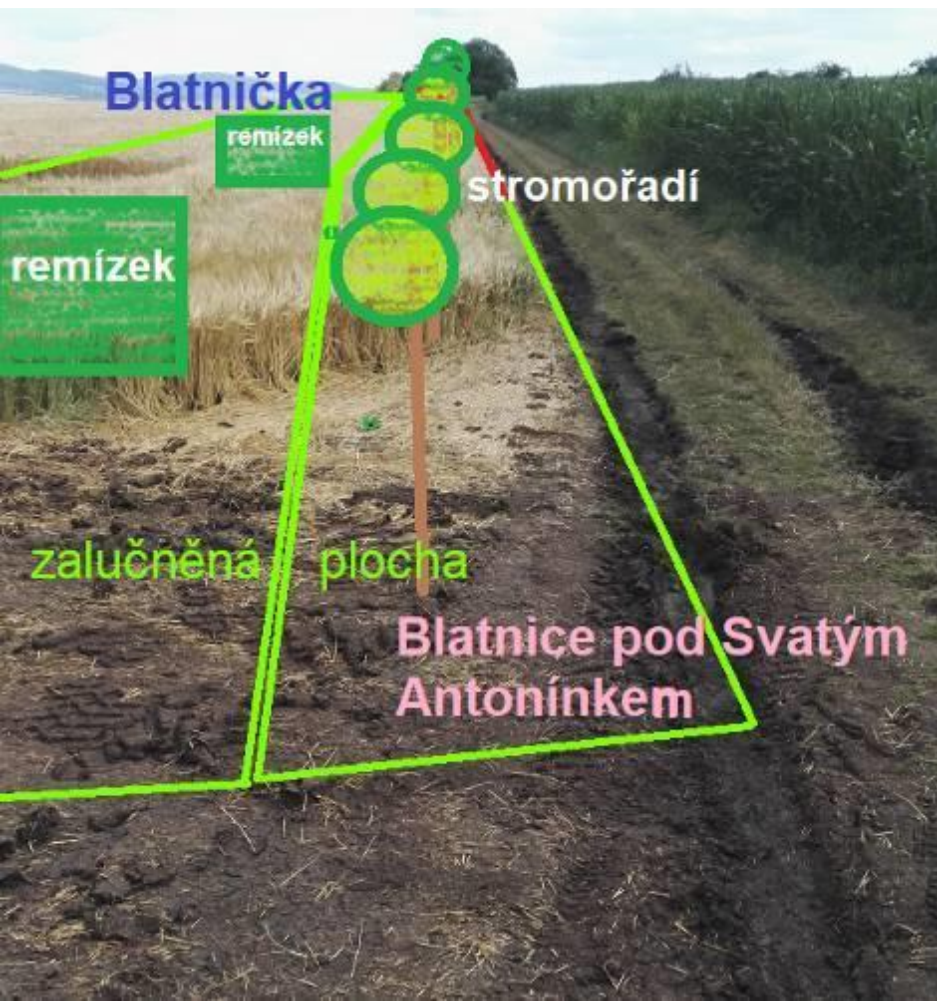
- hranice 2 katastrů
- protierozní zatravněný pás
- výsadba stromořadí a remízků

Hraniční mez, která spojuje

- hranice 2 katastrů
- protierozní zatravněný pás
- výsadba stromořadí a remízků

Hraniční mez, která spojuje

Všechno jde, když se chce!

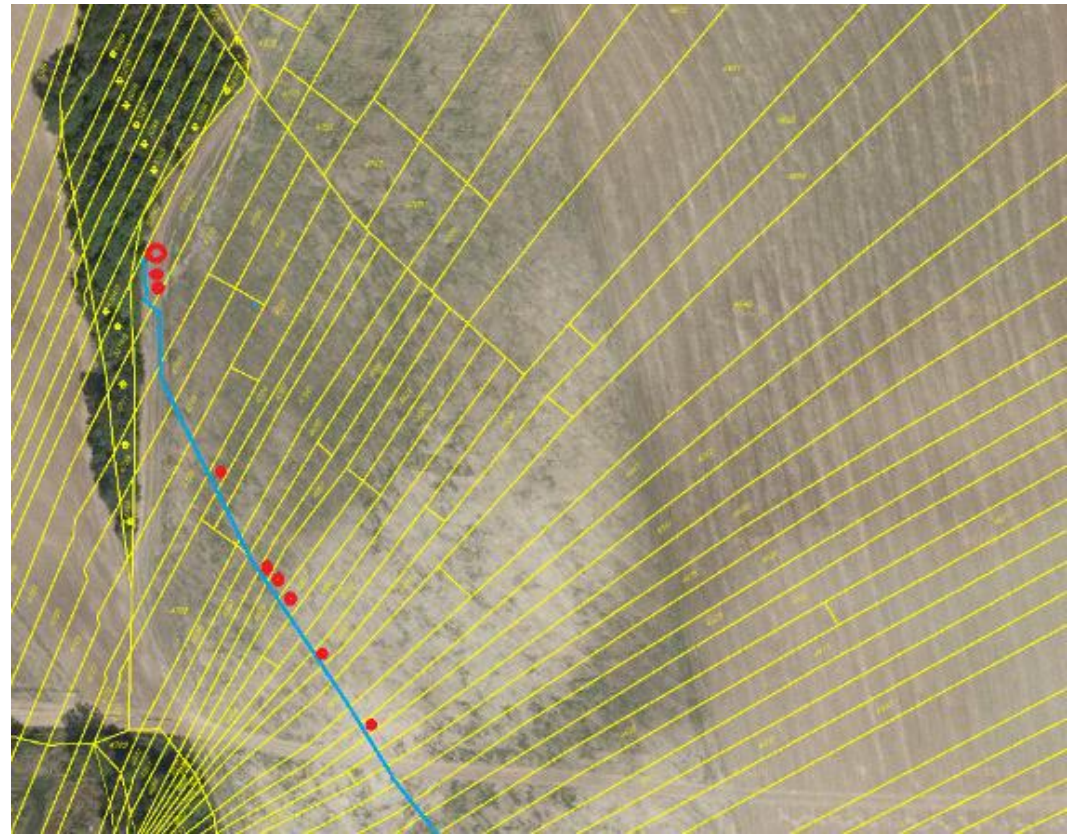
- akce hospodařícího zemědělce: obnova polní cesty přes velký lán
- nejsou provedeny komplexní pozemkové úpravy (tvar pozemků není ideální)
- postupná výsadba aleje a remízků kolem obnovované polní cesty
  - pouze na pozemcích zemědělce
  - v další etapě (po získání souhlasů) na pozemcích soukromých vlastníků

modrá čára
polní cesta

červeně
místa výsadby

Foto Renata Jandová

Všechno jde, když se chce!

- akce hospodařícího zemědělce: obnova polní cesty přes velký lán
- nejsou provedeny komplexní pozemkové úpravy (tvar pozemků není ideální)
- postupná výsadba aleje a remízků kolem obnovované polní cesty
  - pouze na pozemcích zemědělce
  - v další etapě (po získání souhlasů) na pozemcích soukromých vlastníků

Foto Renata Jandová

Co může udělat obec

- obec i zemědělci mají zásadní dopad na stav zemědělské krajiny – **krajinotvůrci**
- obec má prosazovat zájmy občanů – vytvářet krajinu pro lidi (lockdown po katastrofách / okresech)
  - obnova polních cest a fragmentace polí na menší celky (zlepšení prostupnosti krajiny)
  - výsadba zelně – aleje kolem cest, větrolamy, remízky
  - zatravněné (protierozní, zasakovací) pásy na obecních (státních) pozemcích
  - propachtovat půdu zodpovědně hospodařícím zemědělcům a domluvit se s nimi na vhodném způsobu hospodaření

Budujte remízky a aleje, jinak vám sebereme pole, hrozí obec zemědělcům

JAN STRÁNSKÝ

„Nechceme žít v obklíčeni řepkou.“ říká starosta.

10. 6. 16:35

Razantně vstoupilo do boje s klimatickou změnou vedení středomoravské obce Hněvotín. Zemědělcům, jimž pronajímá obecní půdu, pohrozilo, že pokud obří lány nerozdělí remízky a polními cestami lemovanými stromy, vypoví jim smlouvy.

Co musí udělat stát

- údržba a obnova větrolamů – zanedbané větrolamy neplní své funkce
1. červen

Co musí udělat stát

- **vlastník Česká republika,**
právo hospodařit s majetkem státu
Povodí Moravy, s.p.
- větrolamy zcela bez údržby
- jednou za čas prohlubování odtokových příkop, které jsou zanesené ornicí splavenou z polí – poškození kořenů stromů
- padající větve ohrožují okolí
- zanedbané větrolamy neplní své funkce
  - protierozní
  - ekologické (refugium živočichů)
- nutnost postupné obnovy (dosazení uhynulých stromů) s ohledem na zachování kontinuity krajinného prvku

Obnova topolového větrolamu

- nepůvodní kanadské topoly vysazené v roce 1951
- převod na vícedruhový větrolam z domácích dřevin (rychle vs. pomalu rostoucí, krátkověké vs. dlouhověké – lípa, dub, javor, vrba, keře)
- obnova rozdělena do více etap s časovým odstupem 10 let

Co musí udělat stát

- bez údržby větrolamy zcela zaniknou

Změna hospodaření na orné půdě

Projekt Živá půda

- pomáhá zastavit znehodnocování půdy
- www.ziva-puda.cz

Browser address bar: Ztrácíme půdu pod nohama – Živá půda x ziva-puda.cz

Navigation: VLASTNÍCI ZEMĚDĚLCI VEŘEJNOST

Vlastním půdu

- pomůžeme vám nastavit férové smlouvy se zemědělci
- ukážeme vám, jak zhodnotit vaši půdu
- poradíme vám, jak o půdu pečovat udržitelně

Hospodařím na půdě

- pomůžeme vám nastavit férové smlouvy s vlastníky
- ukážeme vám, jak na půdě hospodařit, aby přinášela kvalitní úrodu, která vám neuschne, ani neshnije

Záleží mi na půdě

- naučíme vás poznat erozi ve vašem okolí
- pomůžeme vám erozi jednoduše nahlásit
- ukážeme vám, jak se stát půdochránci

Změna hospodaření na orné půdě

- utužená půda, zhutněné podorníčí, půda bez organické hmoty
=> půda nezadrží vodu, voda stéká po povrchu pole, odnáší ornici a bahno zaplavuje vesnice
- úprava pachtovních smluv
  - generátor pachtovních smluv www.ziva-puda.cz
  - výčet povinností pro pachtýře, protože dnešní rámcová pravidla evidentně často nestačí
  - stanovení mechanismu účinné kontroly
  - sankce v případě nedodržení smluvních povinností (např. okamžité ukončení pachtovní smlouvy po erozní události)
  - přehled jednoduchých agrotechnických opatření, které může zemědělec provádět na poli v rámci běžného hospodaření (půdoochranné technologie – ponechávání posklizňových zbytků na poli, bezorební setí, setí/sázení do mulče, přímé setí do vymrzajících / nevymrzajících meziplodiny, setí s podsevy, strip till – pásové zpracování půdy, meziplodiny)

Změna hospodaření na orné půdě

- bezorebně pěstovaný mák
- setí přímo do strniště po pšenici

Foto Robert Dohál

Změna hospodaření na orné půdě

- bezorebně pěstovaný mák
- setí přímo do strniště po pšenici

Foto Robert Dohál

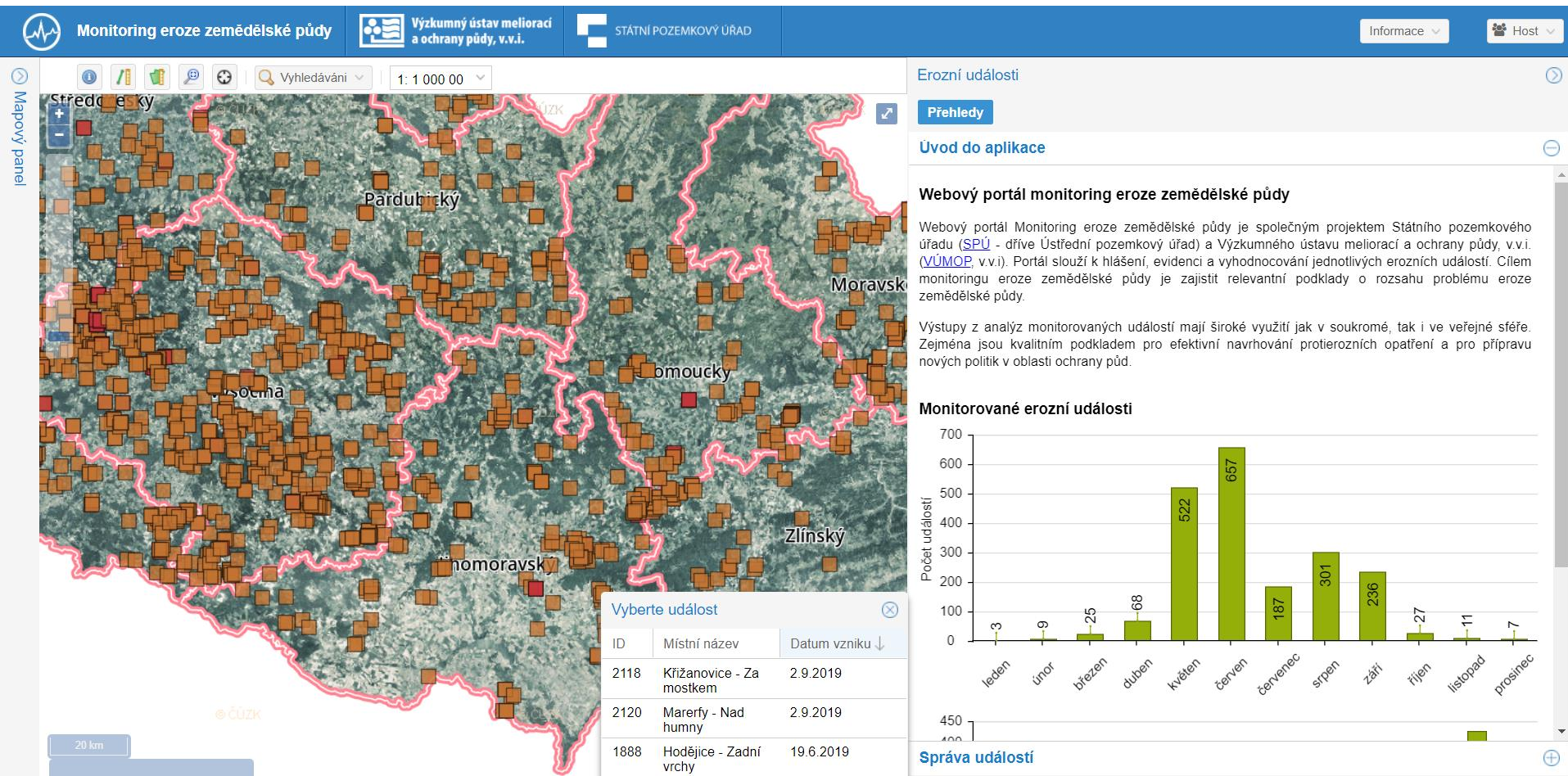
30 ha – moc nebo málo?

- **26 ha půdní blok** s příznačným názvem Lán
- 6 zemědělců pěstuje 5 hlavních plodin na 9 různě velkých políčkách
- 1 pole od 0,4 do 8,8 ha: obilí, hrách, kukuřice, řepka a ovoce

Monitoring eroze

- databáze nahlášených erozních událostí <https://me.vumop.cz>
- kontakty na pracovníky SPU, kterým hlásit erozní události

Monitoring eroze

- databáze nahlášených erozních událostí <https://me.vumop.cz>
- kontakty na pracovníky SPU, kterým hlásit erozní události

Monitoring eroze zemědělské půdy | Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v.v.i. | STÁTNÍ POZEMKOVÝ ÚŘAD

Informace | Host

Mapový panel | Vyhledávání | 1: 5 000

Erozní události | **Událost č. 2122**

Základní charakteristika události

Typ eroze: plošná - na hlavní ploše
rýhová - v kolejáku
rýžková

Akcelerátory eroze: Kolejáky

Hlášení: 18.09.2019

Okres: Vyškov

Vznik od: 2.9.2019 12:00

Plocha nákrese: 11,36 ha

Akumulace na hraně pozemku [10 cm sedimentů]:

KÚ: Bučovice, Vícemilice

do: 2.9.2019 13:00

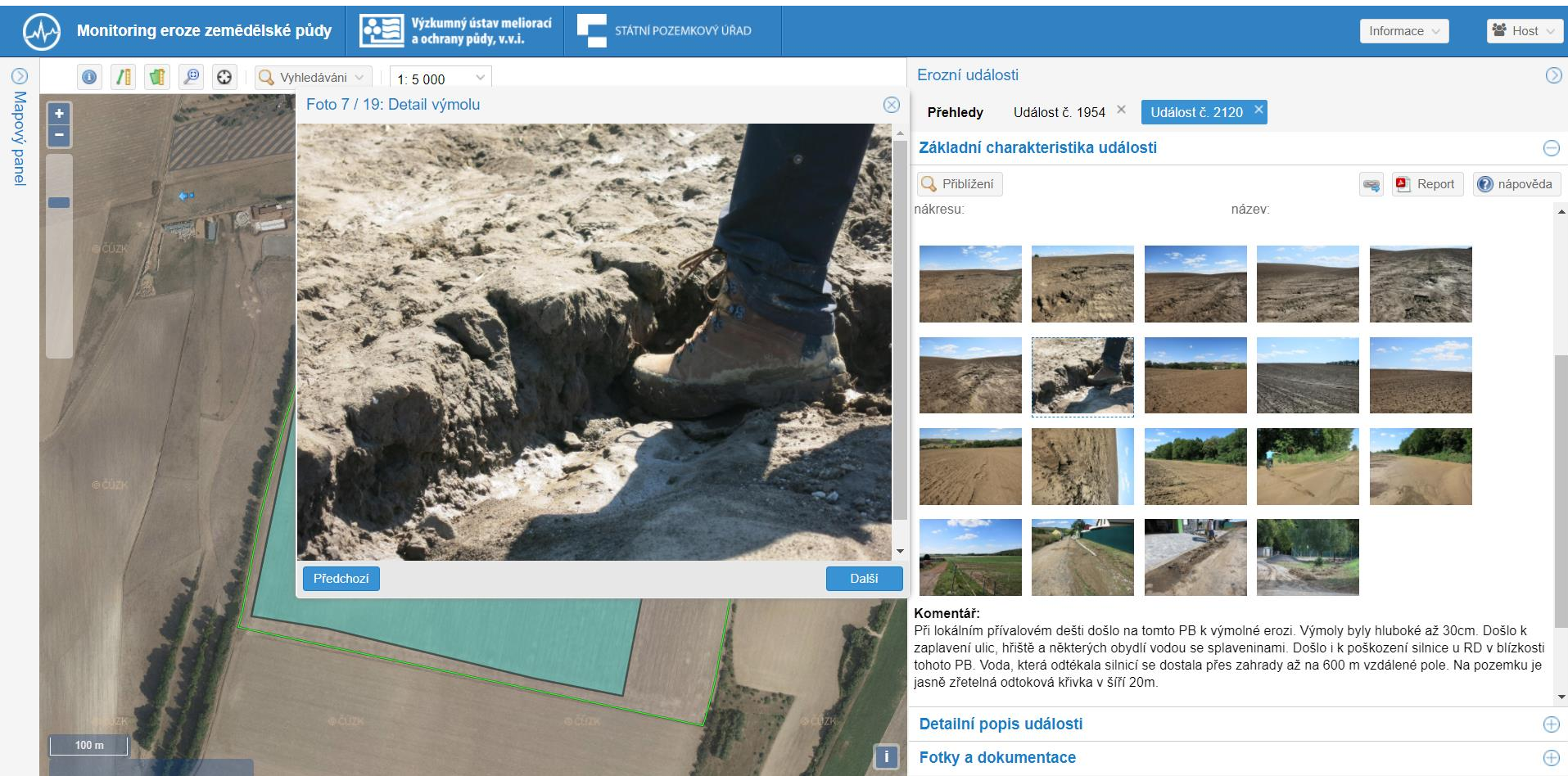
Místní název: Vícemilice - Přední padělký

Detailní popis události

Fotky a dokumentace

Monitoring eroze

- databáze nahlášených erozních událostí <https://me.vumop.cz>
- kontakty na pracovníky SPU, kterým hlásit erozní události

Monitoring eroze zemědělské půdy | Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v.v.i. | STÁTNÍ POZEMKOVÝ ÚŘAD

Informace | Host

Vyhledávání | 1: 5 000

Foto 7 / 19: Detail výmolu

Erozní události

Přehledy | Událost č. 1954 | Událost č. 2120

Základní charakteristika události

Přiblížení | Report | nápověda

nákresu: | název:

Komentář:
Při lokálním přiválovém dešti došlo na tomto PB k výmoliné erozi. Výmoly byly hluboké až 30cm. Došlo k zaplavení ulic, hřiště a některých obydlí vodou se splaveninami. Došlo i k poškození silnice u RD v blízkosti tohoto PB. Voda, která odtékala silnicí se dostala přes zahrady až na 600 m vzdálené pole. Na pozemku je jasně zřetelná odtoková křivka v šíři 20m.

Detailní popis události

Fotky a dokumentace

Hlášení eroze

- jednoduchý formulář na www.ziva-puda.cz

Veřejnost – Živá půda

ziva-puda.cz/Verejnost#nahlasit-erozi

VLASTNÍCI ZEMĚDĚLCI VEŘEJNOST

Hlášení eroze

Jihomoravský kraj *

Kliknutím do mapy vyberte místo eroze *

Změnit mapu

Ša *

- Šakvice (okres Břeclav)
- Šardice (okres Hodonín)**
- Šardičky (okres Vyškov)
- Šaratice (okres Vyškov)
- Šafov (okres Znojmo)
- Šanov nad Jevišovkou (okres Znojmo)
- Šatov (okres Znojmo)

Kde vzít peníze na realizaci a následnou péči?

- dotace přímo pro obce
  - národní dotace MŽP
  - národní dotace NPŽP
  - evropské dotace OPŽP
  - krajské dotace
- dotace pro zemědělce („zemědělské dotace“ Ministerstva zemědělství)
  - zatravnění orné půdy
  - výsadba stromů na orné půdě / trvalých travních porostech v rámci nového dotačního titulu Agrolesnictví (od roku 2023)

Seminář pro obce

- www.nadacepartnerstvi.cz/krajina
- inspirativní příklady dobré praxe
- výběr pozemků vhodných k realizaci
- realizace krok za krokem včetně možnosti financování
- poradenství a konzultace

The screenshot shows a web browser window with the address bar displaying 'nadacepartnerstvi.cz/krajina'. The website header includes the logo 'nadace partnerství | LIDÉ A PŘÍRODA' on the left and navigation links 'O nás', 'Granty', 'Co děláme', and 'Pomáhejte' on the right. A search icon is also present. The main content area features a large, scenic photograph of a rolling green landscape under a blue sky with clouds. Overlaid on this image is the title 'Jak na zdravou a živou krajinu' in large white text. Below the title, it says 'Unikátní seminář a poradenství pro obce.' and '23.9.2021 12-16 hod'. At the bottom of the main content area, there are four circular icons: a share icon, Facebook, Twitter, and Instagram. A bright green button at the very bottom contains the text 'REGISTRACE 23.9.2021 12-16 HOD'.

Jak na zdravou a živou krajinu

Unikátní seminář a poradenství pro obce.
23.9.2021 12-16 hod

REGISTRACE 23.9.2021 12-16 HOD

Těšíme se na spolupráci

Nadace Partnerství – lidé a příroda

www.nadacepartnerstvi.cz/krajina

www.ziva-puda.cz